

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Філософський факультет
Кафедра теорії та історії політичної науки

Затверджено
на засіданні кафедри теорії та історії політичної науки
філософського факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 1 від 27 серпня 2025 р.)
Завідувач кафедри: д. політ. н., проф. Шипунов Г.В.

Силабус з навчальної дисципліни
“Сучасні теорії політичних змін та розвитку”,
що викладається в межах ОПШ другого (магістерського) рівня вищої освіти для здобувачів зі зі
спеціальності С2 “Політологія”
галузі знань С “Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини”

Львів 2025 р.

Назва дисципліни

Сучасні теорії політичних змін та розвитку

Адреса викладання курсу	м. Львів, Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. Університетська 1, 79000
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Філософський факультет, кафедра теорії та історії політичної науки
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	С “Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини”; С2 “Політологія”
Викладач (-і)	Шипунов Геннадій Володимирович, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри теорії та історії політичної науки
Контактна інформація викладача (-ів)	Електронна адреса: hennadiy.shypunov@lnu.edu.ua Сторінка викладача: https://filos.lnu.edu.ua/employee/shypunov-h-v Місце знаходження: Львів, Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. Університетська 1, ауд. 204 Телефон: (032) 239-44-62
Консультації з дисципліни відбуваються	Щосереди, 13.30-15.05 год. (філософський факультет, вул. Університетська, 1, кім. 204). Консультації у день проведення лекційних занять (за попередньою домовленістю). В онлайн режимі за допомогою Zoom, Microsoft Teams, Google Meet (за попередньою домовленістю).
Сторінка дисципліни	https://filos.lnu.edu.ua/course/suchasni-teorii-politychnykh-zmin-ta-rozvytku

Інформація про дисципліну	<p>Навчальний курс „Сучасні теорії політичних змін та розвитку” є вибірковою дисципліною студентів-магістрантів спеціальності “Політологія”. Вона викладається в 2 семестрі в обсязі 4 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS). Дисципліна покликана забезпечити ґрунтовні знання у сфері сучасних теорій політичних змін та розвитку. Особлива увага під час вивчення курсу „Сучасні теорії політичних змін та розвитку” приділяється формуванню аналітичних навичок, вмінню доцільно використовувати отримані знання для вирішення теоретичних та прикладних проблем.</p>
Коротка анотація дисципліни	<p>Курс розроблено так, аби надати учасникам навчального процесу – майбутнім магістрам політології – необхідні знання для формування у них системного погляду на: методологічні особливості дослідження сучасних теорій політичних змін та розвитку; історико-методологічні витоки сучасних теорій політичних змін та розвитку, зокрема в контексті концепцій О. Конта, Г. Спенсера, Е. Дюркгейма; основні положення модернізаційної парадигми розвитку; основні підходи до визначення сучасності; проблеми інститутів та інституалізації в процесі політичної модернізації; сутність та типи модернізаційних процесів; загальну характеристику, принципи та періодизацію постмодерну; теоретичні джерела постмодернізму; на постмодерні суспільства, зокрема в контексті дискусій Ж.-Ф. Ліотара, З. Баумана, В. Вельша, У. Бека, Е. Гідденса; політичні трансформації крізь призму криз розвитку; революції як особливий тип політичної зміни; специфіку співвідношення модернізації та демократизації; основні положення транзитологічної парадигми; перспективи вітчизняних політичних змін крізь призму функціонування політичного режиму сучасної України. На цій основі сформувати у майбутніх магістрів політології вміння користуватися категорійно-понятійним апаратом з цього курсу, користуватися літературою та довідковим матеріалом з цієї проблематики; визначити основні теоретико-методологічні підходи до розуміння політичних змін та розвитку; визначити взаємозв'язок між політичним розвитком та політичними змінами, зокрема в контексті трансформації політичних режимів; крізь цю призму формувати критичне мислення; оцінювати сучасну політичну практику, визначити умови та причини того чи іншого політичного процесу, особливості їхнього перебігу, можливості управління ними; визначити якісні зміни у процесі трансформації політичного режиму України.</p>
Мета та цілі дисципліни	<p>Мета вибіркової навчальної дисципліни „Сучасні теорії політичних змін та розвитку” – формування у майбутніх магістрів політології системного погляду на методологічні особливості дослідження сучасних теорій політичних змін та розвитку; історико-методологічні витоки сучасних теорій політичних змін та розвитку, зокрема в контексті концепцій О. Конта, Г. Спенсера, Е. Дюркгейма; основні положення модернізаційної парадигми розвитку; основні підходи до визначення сучасності; проблеми інститутів та інституалізації в процесі політичної модернізації; сутність та типи модернізаційних процесів; загальну характеристику, принципи та періодизацію постмодерну; теоретичні джерела постмодернізму; на постмодерні суспільства, зокрема в контексті дискусій Ж.-Ф. Ліотара, З. Баумана, В. Вельша, У. Бека, Е. Гідденса; політичні трансформації крізь призму криз розвитку; революції як особливий тип політичної зміни; специфіку співвідношення модернізації та демократизації; основні положення транзитологічної парадигми; перспективи вітчизняних політичних змін крізь призму функціонування політичного режиму сучасної України. На цій основі сформувати у майбутніх</p>

	<p>політологів вміння користуватися категорійно-понятійним апаратом з цього курсу, користуватися літературою та довідковим матеріалом з цієї проблематики; визначати основні теоретико-методологічні підходи до розуміння політичних змін та розвитку; визначати взаємозв'язок між політичним розвитком та політичними змінами, зокрема в контексті трансформації політичних режимів; крізь цю призму формувати критичне мислення; оцінювати сучасну політичну практику, визначати умови та причини того чи іншого політичного процесу, особливості їхнього перебігу, можливості управління ними; визначити якісні зміни у процесі трансформації політичного режиму України. Крім того, курс спрямований на отримання студентами теоретичних знань та практичних умінь, які дадуть їм змогу адекватно і ефективно використовувати одержані навички у майбутній професійній діяльності.</p>
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p>Для засвоєння матеріалу дисципліни необхідно опрацювання таких джерел та літератури:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Основна: <ol style="list-style-type: none"> 1. Вельш В. Наш постмодерний модерн / пер. з нім. А.Л. Богачова, М.Д. Култаєвої, Л.А.Ситніченко. Київ: Альтерпрес, 2004. 328 с. 2. Гантінгтон С. Політичний порядок у мінливих суспільствах / пер. з англ. Тарас Цимбал. Київ: Наш Формат, 2020. 448 с. 3. Денисенко В., Чепурко Г., Піддубний В. Особливості модернізації українського суспільства в умовах глобалізації. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2018. Випуск 17. С. 145–154. 4. Кірюхін Д. Теорії модернізації та посткомуністичні суспільства. <i>Актуальні проблеми духовності: зб. наук. праць</i> / ред.: Я.В. Шрамко. 2015. Вип. 16. С.125-134. 5. Кутуєв П. Трансформації модерну: інституції, ідеї, ідеології: монографія. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2016. 516 с. 6. Кутуєв П. Модерн, модернізація, розвиток: ідеї та практики: монографія. Київ: Талком, 2015. 467 с. 7. Мацієвський Ю. У пастці гібридності: зигзаги трансформацій політичного режиму в Україні (1991-2014) : монографія. Чернівці: Книги – XXI, 2016. 552 с 8. Зеленько Г. Кризи політичного розвитку в Україні: причини та зміст. Політичні дослідження. 2021. № 2. С. 33–61. 9. Особливості суспільно-політичної модернізації країн пострадянського простору : монографія / за ред. к.і.н., доц. А.Г.Бульвінського. Київ : ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2017. 288 с. 10. Acemoglu D., Robinson J. Non-Modernization: Power-Culture Trajectories and the Dynamics of Political Institutions. <i>Annual Review of Political Science</i>. 2022. Vol.25 (1). P. 323-339. 11. Bugden D. Technology, Decoupling, and Ecological Crisis: Examining Ecological Modernization Theory Through Patent Data. <i>Environmental Sociology</i>. 2022. Vol. 8 (3). P. 228-241. 12. Fisun O. Neopatrimonialism in Post-Soviet Eurasia / <i>Stubborn Structures: Reconceptualizing Post-Communist Regimes</i> / Edited by Bálint Magyar. Budapest-New-York: CEU Press, 2019. P. 75–96. 13. Prokop M. Badanie nad reżimami hybrydalnymi. Case study systemy polityczne Ukrainy i Rosji w latach 2000-2012. Kielce: Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, 2020. 258 s.

14. Kyianytsia L. The Modernization Theory Paradigm and Its Discontents: Reviewing the Contribution and Fallings of the Modernization Theory to Social and Political Research. *Ukrainian Policymaker*. 2021. Vol. 8, P. 41-50.
  15. Matsiyevsky Y. Mixed Values and Societal Constraints: The Weak Prospects for Authoritarianism in Ukraine // *Demokratizatsiya: The Journal of Post-Soviet Democratization Institute for European, Russian, and Eurasian Studies*. The George Washington University Advanced Publishing. Vol. 29 (2), 2021. P.135-158.
- **Додаткова:**
16. Зеленько Г. «Навздогінна модернізація»: досвід Польщі та України. Київ: Критика, 2003. Розділ 1.
  17. Даймонд Л. Консолідація демократії і політична культура // *Демократія. Антологія / упорядник О. Проценко*. Київ: Смолоскип, 2005. С. 882-942.
  18. Долженков О. Україна-Білорусь: Досвід політичної трансформації: Монографія. Одеса: Астропринт, 2003. 264 с.
  19. Кутуев П. Концепції розвитку та модернізації в соціологічному дискурсі: еволюція дослідницьких програм: монографія. Київ: Сталь, 2005. 500с.
  20. Мацієвський Ю. Між авторитаризмом і демократією: політичний режим після «помаранчевої революції». *Політичний менеджмент*. 2006. № 5. С.18-32.
  21. Романюк О. Посткомуністичні революції // *Політичний менеджмент*. – 2005. – № 4(13). – С. 16-28.
  22. Gill G. *Democracy and Post-Communism. Political change in the Post-Communist World*. London and New York: Routledge, 2002. 272 p.
  23. Huntington S.P. *Trzecia fala demokracji*. Warszawa: PWN, 1995. 326 s.
  24. O'Donnell G., Schmitter P.C. *Transitions from Authoritarian Rule: Tentative Conclusions about Uncertain Democracies*. Baltimore and London: The Johns Hopkins University Press, 1986. 81 p.
  25. Giddens A. *The Consequences of Modernity*. Cambridge: Polity Press. 1990.
  26. Giddens A. *Modernity and Self-Identity. Self and Society in the Late Modern Age*. Cambridge: Polity Press. 1991.
  27. Giddens A. *The Transformation of Intimacy: Sexuality, Love and Eroticism in Modern Societies*. Cambridge: Polity Press. 1992.
  28. Beck U., Giddens A., Lash S. *Reflexive Modernization. Politics, Tradition and Aesthetics in the Modern Social Order*. Cambridge: Polity Press. 1994.
  29. Giddens A. *The Politics of Climate Change*. Cambridge: Polity. 2009.
- **Інтернет-джерела:**
30. Вісник Львівського університету: серія філософсько-політологічні студії / URL: <http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/uk/>
  31. Modernization Theory / URL: <https://www.sciencedirect.com/topics/social-sciences/modernization-theory>
  32. Modernization Theory / URL: <https://www.encyclopedia.com/social-sciences/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/modernization-theory>

	<p>33. Theories of Development Modernization Theory / URL: https://www.youtube.com/watch?v=om5so5znk-o</p> <p>34. What is Modernization Theory – Video and Lesson Transcript / URL: https://study.com/learn/lesson/modernization-theory.html</p>
Тривалість курсу	120 годин
Обсяг курсу	<p>32 години аудиторних занять.</p> <p>З них 16 годин лекцій, 16 годин практичних занять</p> <p>88 годин самостійної роботи.</p>
Очікувані результати навчання	<p>Після успішного завершення курсу студент набуде:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● загальних компетентностей: <ul style="list-style-type: none"> - здатність до адаптації та дії в новій ситуації; - здатність проводити дослідження на відповідному рівні; - здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; - здатність генерувати нові ідеї (креативність); - здатність до підготовки рекомендацій і проектів рішень на основі аналізу інформації; - володіння методами вивчення суспільних феноменів, явищ і процесів. ● спеціальних компетентностей: <ul style="list-style-type: none"> - здатність проектувати і розуміти суть експериментів у політиці, функції та закономірності маркетингу і менеджменту в політиці, громадському секторі та міжнародних організаціях, функціонування політичного ринку, виборчої інженерії та політичного рекламування й на цій підставі аналізувати вимоги до розробки стратегії і тактики виборчої кампанії та її логістики і менеджменту; - здатність визначати ознаки, типи, причини й наслідки політичних змін і криз, розуміти сутність антикризового менеджменту та соціального конструктивізму у політиці, а відтак вміння аналізувати соціоконструктивні виміри політики. <p>Програмні результати навчання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - застосовувати для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного та соціокультурного контексту; - застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері

	<p>професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань;</p> <ul style="list-style-type: none"> - критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів; - розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері політології та з дотичних до неї міждисциплінарних напрямів з урахуванням методологічних, економічних, соціальних, правових та етичних аспектів; - усвідомлювати сутність, типи, причини та наслідки політичних змін і криз, в тому числі на тлі еволюції, організації і доктрин лівих партій, а також сутність, особливості, моделі й стратегії, методи та процедури, специфіку і наповненість радикалізму, екстремізму і тероризму, техніки та механізми протидії їм і антикризового менеджменту у контексті етнічних, територіальних, регіональних конфліктів тощо, зокрема антитерористичної діяльності держави та ролі і функціональності міжнародних організацій у протидії деструктивним явищам в політиці. <p>Тож за результатами засвоєння курсу студент повинен:</p> <ul style="list-style-type: none"> • знати: <ul style="list-style-type: none"> - методологічні особливості сучасних теорій політичних змін та розвитку; - основні історико-методологічні підходи до концептуалізації політичних змін та розвитку у світовій та вітчизняній політичній думці; - соціально-економічні та суспільно-політичні передумови зародження сучасних теорій політичних змін та розвитку; - концептуальні положення класичних та сучасних теорій політичних змін та розвитку, а також особливості їхнього застосування у контексті дослідження трансформації політичних режимів пострадянських держав; - основні ознаки традиційного та сучасного суспільства, а також демократичного, авторитарного та гібридного політичного режиму. • вміти: <ul style="list-style-type: none"> - дати визначення таких термінів: політична зміна, політичний розвиток, соціальна еволюція, модернізаційна парадигма, модернізація, вестернізація, традиційне суспільство, сучасне суспільство, індустріальне суспільство, інформаційне суспільство, постмодерне суспільство, транзитологія, транзит, консолідована демократія, консолідований авторитаризм, гібридний режим. - визначати теоретико-методологічну основу сучасних теорій політичних змін та розвитку; - визначати та аналізувати теоретичні положення цих теорій; - застосовувати отримані теоретичні знання на практиці, зокрема в контексті дослідження основних етапів суспільно-політичної трансформації України.
<p>Ключові слова</p>	<p>політична зміна, політичний розвиток, соціальна еволюція, модернізаційна парадигма, модернізація, вестернізація, традиційне суспільство, сучасне суспільство, індустріальне суспільство, інформаційне суспільство, постмодерне суспільство, транзитологія, транзит, консолідована демократія, консолідований авторитаризм, гібридний режим.</p>

Формат курсу	Очний
Теми	ДОДАТОК (схема курсу)
Підсумковий контроль, форма	Залік
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань із дисциплін «Філософія політики», «Історія політичних вчень», «Історія та теорія демократії», «Еволюція політичних інститутів», «Політичні інститути та системи»,
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання дисципліни	Лекції. Презентації. Колаборативне навчання (групові проекти, тьюторство). Дискусії. Он-лайн навчання (на платформах ZOOM та Microsoft Teams). Проблемно-орієнтоване навчання на основі вивчення текстів.
Необхідне обладнання	Програмне забезпечення для доступу до платформ ZOOM та Microsoft Teams. Ноутбук. Проектор. Навчально-методичні рекомендації.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за таким співвідношенням: - поточний контроль: практичні/самостійні завдання, есе, контрольний замір знань: максимальна кількість балів – 50; - залік: максимальна кількість балів – 50. Підсумкова максимальна кількість балів – 100. Письмові роботи: протягом семестру студенти мають написати одне есе. Академічна доброчесність: Роботи студентів мають бути їхніми оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування і втручання в роботу інших студентів становлять, однак не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак цього є підставою для незарахування тієї або іншої роботи студента викладачем, незалежно від масштабів плагіату

	<p>чи обману. Тож жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p> <p>Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції та обов'язково усі практичні заняття курсу. Студенти повинні інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися всіх термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.</p> <p>Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані на поточному навчанні, в самостійній роботі і бали підсумкового заліку. Причому обов'язково враховуються присутність на заняттях й активність студента під час практичного заняття, списування і плагіат, несвоєчасне виконання поставлених завдань.</p>
<p>Питання до заліку</p>	<p style="text-align: center;">Орієнтовний перелік питань для підготовки до заліку:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методологічні особливості дослідження сучасних теорій політичних змін та розвитку. 2. О. Конт та його концепція соціальної еволюції; 3. Еволюційна парадигма Г. Спенсера; 4. Е. Дюркгейм та його концепція соціальної еволюції. 5. Поняття філософсько-історичної парадигми. Універсалістський та локалістський, культурологічний та техноцентричний підходи до осмислення історичного процесу. Інтерпретація поняття «сучасність» у межах вказаних підходів. Традиціоналізм, «модерніти», «постмодерніти». Ф. Фукуяма про «кінець історії». Формацийний підхід як парадигма філософсько-історичного дослідження; 6. Д. Растоу. Модернізація як революція. Цілі політичної модернізації. Три шляхи модернізації Б. Мура. Політична модернізація як залежна змінна у теоріях Д.Лернера, С.Ліпсета, К. Дейча, Е. Вебера; 7. Критика теорії модернізації. А. Пшеворський, Ф. Лімонжи. Поява концепцій про альтернативні шляхи модернізації. Теорія модернізації Д.Аптера. Стадії політичного розвитку А. Органського. Моделі розвитку С. Блека. Аспекти політичного розвитку. Аналіз теорій політичного розвитку Л. Паєм. 8. Проблеми осмислення модернізації в праці С.Гантінгтона «Політичний порядок в суспільствах, що змінюються»; 9. Проблема інститутів та інституалізації в процесі політичної модернізації. Варіанти модернізації державних інститутів. 10. Поняття модернізації. Модернізація як процес переходу до сучасності. 11. Органічні та неорганічні модернізації. Джерела органічної модернізації. 12. Модернізація та вестернізація 13. Типи модернізації. 14. Загальна характеристика, принципи та періодизація постмодерну. 15. Теоретичні джерела постмодернізму.

	<ol style="list-style-type: none"> 16. Ж.-Ф. Ліотар «Відповідь на питання: що таке постмодерн»; 17. З. Бауман «Суперечка про постмодернізм»; 18. В. Вельш «Наш постмодерний модерн»; 19. У. Бек «Суспільство ризику. На шляху до іншого модерну». 20. Дискусія про постмодерн: концепція «пізнього модерну» Ентоні Гідденса; 21. Особливості «рефлексивної модернізації»; 22. Е. Гідденс та його інтерпретація процесів глобалізації; 23. Глобалізація та «суспільство ризику»: екологічні виклики. 24. Концепція «третього шляху» як адаптація соціал-демократії до викликів сучасності. 25. Конфлікт як основне джерело політичних змін. Системна криза як надзвичайна форма нестійкості політичної системи. Різновиди політичних змін в залежності від загального характеру динаміки політичної системи. Відтворення. Розвиток. Деградація та занепад. Основні типи політичних змін; 26. Реформи. Соціальні передумови та лідери-реформатори. Ненасильницький та еволюційний характер реформ. Вплив інституціональних змін на еволюцію політичної культури; 27. Теорії криз розвитку (стенфордський проект). Теорія політичного занепаду С. Гантінгтона. 28. Революції. Теоретичні підходи до аналізу революцій. Ознаки революцій. Передумови революції. 29. Передреволюційна ситуація. Революція «згори» та революція «знизу». Результати революції; 30. Перевороти. Подібність та відмінність у революціях та державних переворотих. Політичні еліти та різновиди переворотів. Контрперевороти та реставрації; 31. Теорія «хвиль» демократизації С. Гантінгтона. Занепад демократичних режимів в історії: приклади та причини. Дослідження демократизації четвертої «хвилі»; 32. Фактори демократизації: внутрішні та зовнішні. 33. Глобалізація та демократія. 34. Структурний підхід до демократизації. Структурні фактори демократизації: держава, нація, економіка, соціальна сфера, культура, цінності. 35. Процедурний підхід до демократизації. 36. Нормативні та процедурні визначення демократії; 37. Режим консолідованої демократії: суть та індикатори визначення; 38. Авторитарний політичний режим як стартова точка переходу до демократії: суть та індикатори визначення. 39. Гібридні політичні режими як результат трансформації авторитарних режимів: суть, основні підходи до концептуалізації та індикатори визначення. 40. Перспективи вітчизняних політичних змін крізь призму функціонування політичного режиму сучасної України.
<p>Опитування</p>	<p>Анкета-оцінка з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.</p>

ДОДАТОК

Схема курсу

Тиж. год.	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)	Література / Ресурси в Інтернеті	Завдання, год.	Термін виконання
Тиж. 1. 2 акад. год.	<p>Тема 1. Зміст та структура курсу. Предмет та методологія вивчення.</p> <p>- предмет та завдання курсу;</p> <p>- методологічні особливості дослідження сучасних теорій політичних змін та розвитку.</p>	Лекція	<p>1. Кутуєв П. Трансформації модерну: інституції, ідеї, ідеології: монографія. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2016. 516 с.</p> <p>2. Кутуєв П. Модерн, модернізація, розвиток: ідеї та практики: монографія. Київ: Талком, 2015. 467 с.</p> <p>4. Kyianytsia L. The Modernization Theory Paradigm and Its Discontents: Reviewing the Contribution and Fallings of the Modernization Theory to Social and Political Research. <i>Ukrainian Policymaker</i>. 2021. Vol. 8, P. 41-50.</p>	Самостійне завдання, 11 год.	1 тиждень
Тиж. 3. 2 акад. год.	<p>Тема 2. Модернізаційна парадигма розвитку. Основні підходи до визначення сучасності.</p> <p>- О. Конт, Г. Спенсер, Е. Дюркгейм та їхні концепції соціальної еволюції;</p> <p>- поняття філософсько-історичної парадигми. Універсалістський та локалістський, культурологічний та техноцентричний підходи до осмислення історичного процесу. Інтерпретація поняття</p>	Лекція, Дискусія, Тьюторство	<p>1. Гантінгтон С. Політичний порядок у мінливих суспільствах / пер. з англ. Тарас Цимбал. Київ: Наш Формат, 2020. 448 с.</p> <p>2. Кутуєв П. Трансформації модерну: інституції, ідеї, ідеології: монографія. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2016. 516 с.</p> <p>3. Кутуєв П. Модерн, модернізація, розвиток: ідеї та практики: монографія. Київ: Талком, 2015. 467 с.</p> <p>4. Acemoglu D., Robinson J. Non-Modernization: Power-Culture Trajectories and the Dynamics of</p>	Самостійне завдання, 11 год. Написання есе.	1 тиждень; Есе – до кінця семестру.

	<p>«сучасність» у межах вказаних підходів. Формаційний підхід як парадигма філософсько-історичного дослідження;</p> <p>- Д. Растоу. Модернізація як революція. Цілі політичної модернізації. Три шляхи модернізації Б. Мура. Політична модернізація як залежна змінна у теоріях Д.Лернера, С.Лінсета, К. Дейча, Е. Вебера;</p> <p>- проблеми осмислення модернізації в праці С.Гантінгтона «Політичний порядок в суспільствах, що змінюються»;</p> <p>- критика теорії модернізації. А. Пшеворський, Ф. Лімонжи. Поява концепції про альтернативні шляхи модернізації. Теорія модернізації Д.Аптера. Стадії політичного розвитку А. Органського. Моделі розвитку С. Блека. Аспекти політичного розвитку. Аналіз теорій політичного розвитку Л. Паєм.</p>		<p>Political Institutions. <i>Annual Review of Political Science</i>. 2022. Vol.25 (1). P. 323-339.</p> <p>5. Giddens A. <i>The Consequences of Modernity</i>. Cambridge: Polity Press. 1990.</p> <p>6. Kyianytsia L. The Modernization Theory Paradigm and Its Discontents: Reviewing the Contribution and Fallings of the Modernization Theory to Social and Political Research. <i>Ukrainian Policymaker</i>. 2021. Vol. 8, P. 41-50.</p> <p>7. Вісник Львівського університету: серія філософсько-політологічні студії / URL: http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/uk/</p> <p>8. Modernization Theory / URL: https://www.sciencedirect.com/topics/social-sciences/modernization-theory</p> <p>9. Modernization Theory / URL: https://www.encyclopedia.com/social-sciences/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/modernization-theory</p> <p>10. Theories of Development Modernization Theory / URL: https://www.youtube.com/watch?v=om5so5znk-o</p> <p>10. What is Modernization Theory – Video and Lesson Transcript / URL: https://study.com/learn/lesson/modernization-theory.html</p>		
<p>Тиж. 5. 2 акад. год.</p>	<p>Тема 3. Сутність та типи модернізаційних процесів.</p> <p>- поняття модернізації. Модернізація як процес переходу</p>	<p>Лекція, Дискусія, Тьюторство</p>	<p>1. Кутуєв П. Трансформації модерну: інституції, ідеї, ідеології: монографія. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2016. 516 с.</p> <p>2. Кутуєв П. Модерн,</p>	<p>Самостійне завдання, 11 год. Написання есе.</p>	<p>1 тиждень; Есе – до кінця семестру.</p>

	<p>до сучасності.</p> <ul style="list-style-type: none"> - органічні та неорганічні модернізації. Джерела органічної модернізації. - модернізація та вестернізація - типи модернізації. 		<p>модернізація, розвиток: ідеї та практики: монографія. Київ: Талком, 2015. 467 с.</p> <p>3. Giddens A. The Consequences of Modernity. Cambridge: Polity Press. 1990.</p> <p>4. Kyianytsia L. The Modernization Theory Paradigm and Its Discontents: Reviewing the Contribution and Fallings of the Modernization Theory to Social and Political Research. <i>Ukrainian Policymaker</i>. 2021. Vol. 8, P. 41-50.</p> <p>5. Modernization Theory / URL: https://www.sciencedirect.com/topics/social-sciences/modernization-theory</p> <p>6. Modernization Theory / URL: https://www.encyclopedia.com/social-sciences/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/modernization-theory</p> <p>7. Theories of Development Modernization Theory / URL: https://www.youtube.com/watch?v=om5so5zkn-o</p> <p>8. What is Modernization Theory – Video and Lesson Transcript / URL: https://study.com/learn/lesson/modernization-theory.html</p>		
<p>Тиж. 7. 2 акад. год.</p>	<p>Тема 4. Постмодерн як світогляд та методологія. Дискусія про постмодерн.</p> <ul style="list-style-type: none"> - загальна характеристика, принципи та періодизація постмодерну. - теоретичні джерела постмодернізму; - Ж.-Ф. Ліотар «Відповідь на 	<p>Лекція, Дискусія, Тьюторство</p>	<p>1. Вельш В. Наш постмодерний модерн / пер. з нім. А.Л. Богачова, М.Д. Култаєвої, Л.А.Ситніченко. Київ: Альтерпрес, 2004. 328 с.</p> <p>2. Кутуєв П. Трансформації модерну: інституції, ідеї, ідеології: монографія. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2016. 516 с.</p> <p>3. Кутуєв П. Модерн, модернізація, розвиток: ідеї та</p>	<p>Самостійне завдання, 11 год. Написання есе.</p>	<p>1 тиждень; Есе – до кінця семестру.</p>

	<p><i>питання: що таке постмодерн»;</i> - З. Бауман «Суперечка про постмодернізм»; - В. Вельш «Наш постмодерний модерн»; - У. Бек «Суспільство ризику. На шляху до іншого модерну». - Е. Гідденс та його погляди на розвиток сучасного суспільства.</p>		<p>практики: монографія. Київ: Талком, 2015. 467 с. 4. Bugden D. Technology, Decoupling, and Ecological Crisis: Examining Ecological Modernization Theory Through Patent Data. <i>Environmental Sociology</i>. 2022. Vol. 8 (3). P. 228-241. 5. Giddens A. The Consequences of Modernity. Cambridge: Polity Press. 1990. 6. Giddens A. Modernity and Self-Identity. Self and Society in the Late Modern Age. Cambridge: Polity Press. 1991. 7. Giddens A. The Transformation of Intimacy: Sexuality, Love and Eroticism in Modern Societies. Cambridge: Polity Press. 1992. 8. Beck U., Giddens A., Lash S. Reflexive Modernization. Politics, Tradition and Aesthetics in the Modern Social Order. Cambridge: Polity Press. 1994. 9. Giddens A. The Politics of Climate Change. Cambridge: Polity. 2009.</p>		
<p>Тиж. 9. 2 акад. год.</p>	<p>Тема 5. Порівняльне дослідження політичних трансформацій та криз розвитку. Революції як особливий тип політичної зміни.</p> <p><i>- конфлікт як основне джерело політичних змін. Системна криза як надзвичайна форма нестійкості політичної системи. Різновиди політичних змін в залежності від загального характеру динаміки політичної</i></p>	<p>Лекція, Дискусія, Тьюторство</p>	<p>1. Гантінгтон С. Політичний порядок у мінливих суспільствах / пер. з англ. Тарас Цимбал. Київ: Наш Формат, 2020. 448 с. 2. Зеленько Г. Кризи політичного розвитку в Україні: причини та зміст. Політичні дослідження. 2021. № 2. С. 33–61. 3. Кірюхін Д. Теорії модернізації та посткомуністичні суспільства. <i>Актуальні проблеми духовності: зб. наук. праць</i> / ред.: Я.В. Шрамко. 2015. Вип. 16. С.125-134.</p>	<p>Самостійне завдання, 11 год. Написання есе.</p>	<p>1 тиждень; Есе – до кінця семестру.</p>

	<p><i>системи. Відтворення. Розвиток. Деградація та занепад. Основні типи політичних змін;</i></p> <p><i>- реформи. Соціальні передумови та лідери-реформатори. Ненасильницький та еволюційний характер реформ. Вплив інституціональних змін на еволюцію політичної культури;</i></p> <p><i>- теорії криз розвитку (стенфордський проект). Теорія політичного занепаду С.Гантінгтона.</i></p> <p><i>- революції. Теоретичні підходи до аналізу революцій. Ознаки революцій. Передумови революцій. Передреволюційна ситуація. Революція «згори» та революція «знизу». Результати революцій;</i></p> <p><i>- перевороти. Подібність та відмінність у революціях та державних переворотах. Політичні еліти та різновиди переворотів. Контрперевороти та реставрації.</i></p>		<p>4. Кутуєв П. Трансформації модерну: інституції, ідеї, ідеології: монографія. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2016. 516 с.</p> <p>5. Кутуєв П. Модерн, модернізація, розвиток: ідеї та практики: монографія. Київ: Талком, 2015. 467 с.</p> <p>6. Мацієвський Ю. У пастці гібридності: зигзаги трансформацій політичного режиму в Україні (1991-2014) : монографія. Чернівці: Книги – XXI, 2016. 552 с.</p> <p>6. Особливості суспільно-політичної модернізації країн пострадянського простору : монографія / за ред. к.і.н., доц. А.Г.Бульвінського. Київ : ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2017. 288 с.</p> <p>7. Matsiyevsky Y. Mixed Values and Societal Constraints: The Weak Prospects for Authoritarianism in Ukraine // Demokratizatsiya: The Journal of Post-Soviet Democratization Institute for European, Russian, and Eurasian Studies. The George Washington University Advanced Publishing. Vol. 29 (2), 2021. P.135-158.</p> <p>8. Вісник Львівського університету: серія філософсько-політологічні студії / URL: http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/uk/</p>		
<p>Тиж. 11. 2 акад. год.</p>	<p>Тема 6. Поняття «переходу» («транзиту») як центральна категорія транзитологічної парадигми.</p>	<p>Лекція, Дискусія, Тьюторство</p>	<p>1. Кірюхін Д. Теорії модернізації та посткомуністичні суспільства. <i>Актуальні проблеми духовності: зб. наук. праць</i> / ред.: Я.В. Шрамко. 2015. Вип. 16. С.125-134.</p>	<p>Самостійне завдання, 11 год. Написання есе.</p>	<p>1 тиждень; Есе – до кінця семестру.</p>

	<p>- особливості становлення «класичної» транзитологічної парадигми: дотранзитологічний етап (теорія модернізації; Д. Растоу); етап утвердження транзитологічної парадигми (Г. О'Доннелл, Ф.Шміттер, Л. Вайтхед); період тестування теорії демократичного транзиту (А.Пієворський);</p> <p>- особливості застосування транзитологічної парадигми для пояснень суспільно-політичних перетворень на пострадянському просторі. Суть «некласичної» транзитологічної парадигми.</p>		<p>2. Мацієвський Ю. У пастці гібридності: зигзаги трансформацій політичного режиму в Україні (1991-2014) : монографія. Чернівці: Книги – XXI, 2016. 552 с.</p> <p>3. Особливості суспільно-політичної модернізації країн пострадянського простору : монографія / за ред. к.і.н., доц. А.Г.Бульвінського. Київ : ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2017. 288 с.</p> <p>4. Fisun O. Neopatrimonialism in Post-Soviet Eurasia / <i>Stubborn Structures: Reconceptualizing Post-Communist Regimes</i> / Edited by Bálint Magyar. Budapest-New-York: CEU Press, 2019. P. 75–96.</p> <p>5. Matsiyevsky Y. Mixed Values and Societal Constraints: The Weak Prospects for Authoritarianism in Ukraine // <i>Demokratizatsiya: The Journal of Post-Soviet Democratization Institute for European, Russian, and Eurasian Studies. The George Washington University Advanced Publishing. Vol. 29 (2), 2021. P.135-158.</i></p> <p>6. Prokop M. Badanie nad reżimami hybrydalnymi. Case study systemy polityczne Ukrainy i Rosji w latach 2000-2012. Kielce: Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, 2020. 258 s.</p> <p>7. Вісник Львівського університету: серія філософсько-політологічні студії / URL: http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/uk/</p>		
Тиж. 13.	Тема 7. Синкретизм демократії	Лекція,	1. Кірюхін Д. Теорії модернізації	Самостійне завдання,	1 тиждень;

<p>2 акад. год.</p>	<p>та авторитаризму – гібридні політичні режими.</p> <p>- гібридні політичні режими як результат трансформації авторитарних режимів: суть, основні підходи до концептуалізації та індикатори визначення.</p>	<p>Дискусія, Груповий проєкт</p>	<p>та посткомуністичні суспільства. <i>Актуальні проблеми духовності: зб. наук. праць</i> / ред.: Я.В. Шрамко. 2015. Вип. 16. С.125-134.</p> <p>2. Мацієвський Ю. У пастці гібридності: зигзаги трансформацій політичного режиму в Україні (1991-2014) : монографія. Чернівці: Книги – XXI, 2016. 552 с.</p> <p>3. Особливості суспільно-політичної модернізації країн пострадянського простору : монографія / за ред. к.і.н., доц. А.Г.Бульвінського. Київ : ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2017. 288 с.</p> <p>4. Fisun O. Neopatrimonialism in Post-Soviet Eurasia / <i>Stubborn Structures: Reconceptualizing Post-Communist Regimes</i> / Edited by Bálint Magyar. Budapest-New-York: CEU Press, 2019. P. 75–96.</p> <p>5. Matsiyevsky Y. Mixed Values and Societal Constraints: The Weak Prospects for Authoritarianism in Ukraine // <i>Demokratizatsiya: The Journal of Post-Soviet Democratization</i> Institute for European, Russian, and Eurasian Studies. The George Washington University Advanced Publishing. Vol. 29 (2), 2021. P.135-158.</p> <p>6. Prokop M. Badanie nad reżimami hybrydalnymi. Case study systemy polityczne Ukrainy i Rosji w latach 2000-2012. Kielce: Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, 2020. 258 s.</p> <p>7. Вісник Львівського</p>	<p>11 год. Підготовка презентації. Написання есе.</p>	<p>Есе – до кінця семестру.</p>
---------------------	---	--------------------------------------	---	---	---------------------------------

			університету: серія філософсько-політологічні студії / URL: http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/uk/		
Тиж. 15. 2 акад. год.	<p>Тема 8. Україна на розпутті: перспективи вітчизняних політичних змін крізь призму функціонування політичного режиму сучасної України.</p> <p>- способи формування та обсяг повноважень центральних інститутів державної влади України, характер реальної взаємодії між гілками влади на горизонтальному та вертикальному (у розрізі «центр-регіони») рівні;</p> <p>- особливості перебігу виборчих процесів в країні, стан електоральної конкуренції;</p> <p>- можливості для ведення опозиційної діяльності в рамках режиму, а також для доступу громадян до альтернативних джерел інформації;</p> <p>- ситуація з взаємодією держави з незалежними громадськими організаціями;</p> <p>- характер участі правоохоронних, судових і контрольно-ревізійних органів у політичному житті країни;</p> <p>- домінуючий тип політичної культури українського суспільства.</p>	Лекція, Дискусія, Груповий проєкт	<p>1. Зеленько Г. Кризи політичного розвитку в Україні: причини та зміст. Політичні дослідження. 2021. № 2. С. 33–61.</p> <p>2. Зеленько Г. «Навздогінна модернізація»: досвід Польщі та України. Київ: Критика, 2003. Розділ 1.</p> <p>3. Мацієвський Ю. У пастці гібридності: зигзаги трансформацій політичного режиму в Україні (1991-2014) : монографія. Чернівці: Книги – XXI, 2016. 552 с.</p> <p>4. Мацієвський Ю. Між авторитаризмом і демократією: політичний режим після «помаранчевої революції». <i>Політичний менеджмент</i>. 2006. № 5. С.18-32.</p> <p>5. Особливості суспільно-політичної модернізації країн пострадянського простору : монографія / за ред. к.і.н., доц. А.Г.Бульвінського. Київ : ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2017. 288 с.</p> <p>6. Fisun O. Neopatrimonialism in Post-Soviet Eurasia / <i>Stubborn Structures: Reconceptualizing Post-Communist Regimes</i> / Edited by Bálint Magyar. Budapest-New-York: CEU Press, 2019. P. 75–96.</p> <p>7. Matsiyevsky Y. Mixed Values and Societal Constraints: The Weak Prospects for Authoritarianism in</p>	Самостійне завдання, 11 год. Написання есе.	1 тиждень; Есе – до кінця семестру.

			<p>Ukraine // Demokratizatsiya: The Journal of Post-Soviet Democratization Institute for European, Russian, and Eurasian Studies. The George Washington University Advanced Publishing. Vol. 29 (2), 2021. P.135-158.</p> <p>8. Prokop M. Badanie nad reżimami hybrydalnymi. Case study systemy polityczne Ukrainy i Rosji w latach 2000-2012. Kielce: Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, 2020. 258 s.</p> <p>9. Вісник Львівського університету: серія філософсько-політологічні студії / URL: http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/uk/</p>	
--	--	--	--	--